

Asia: VN/25323/2021

Luonnos valtioneuvoston huoltovarmuusselonteoksi

Lausunto Utlåtande

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Utlåtande om kapitel 1 Inledning

Ei lausuttavaa

Lausunnot lukuun 2. Kansainvälinen yhteistyö

Utlåtande om kapitel 2 Internationellt samarbete

Ei lausuttavaa

Lausunnot lukuun 3. Huoltovarmuuden toimintaympäristön kehitys ja sen vaikutukset

Utlåtande om kapitel 3 Utveckling av försörjningsberedskapens verksamhetsmiljö och effekterna av denna utveckling

SAK pitää tärkeänä, että toimivat työmarkkinat ja luottamus työelämässä eri osapuolten kesken toimii myös huoltovarmuuden näkökulmasta. COVID-19 -pandemian aikana nähtiin selkeästi, että työmarkkinajärjestöt kykenevät sopimaan nopeasti poikkeuksista ja joustoista yllättävissä kriisitilanteissa. Tämä voi onnistua vain luottamuksen ja sopimisen ilmapiirissä. Tätä ilmapiiriä on kehitettävä, rakennettava ja ylläpidettävä jatkuvasti, jotta edellytykset säilyvät myös huoltovarmuuden näkökulmasta kriittisten toimijoiden välilläkin.

Huoltovarmuuden kannalta kriittiset julkiset ja yksityiset palvelut tarvitsevat toimiakseen sekä osaavaa, että riittävää työvoimaa, jonka saatavuudesta, alojen kiinnostavuudesta ja niiden työehdoista on pidettävä huolta myös tulevaisuudessa.

Lausunnot lukuun 4. Kansalaisvarautuminen

Utlåtande om kapitel 4 Medborgarnas beredskap

SAK näkee, että oikean tiedon ja ymmärryksen lisäksi olennaista on kansalaisten mahdollisuus varautumiseen ja kriisitilanteista selviämiseen. Mitä paremmin kansalaiset voivat varautua mahdollisiin kriisitilanteisiin, sitä paremmin kansalaisyhteiskunta selviää kriiseistä. Tärkeä osa valmistautumista sekä huoltovarmuutta ovat toimivat ja reilut työmarkkinat sekä toimiva sosiaaliturva.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuuden toimintamalli

Utlåtande om kapitel 5 Verksamhetsmodell för försörjningsberedskapen

SAK:n mielestä CER-direktiivin määrittelemät kriittiset toimialat sekä kansallisen valtioneuvoston päätöksen huoltovarmuuden tavoitteista määrittelemät sektorit (vesihuolto, teollisuus, infrastruktuurin rakentaminen ja kunnossapito, elintarvikehuolto, sosiaali- ja terveyshuolto, lääke- ja jätehuolto) ovat aloja, joiden työehdoista sopivat SAK:laiset ammattiliitot. On tärkeää, että työmarkkinajärjestöt huomioidaan yritysten ohella direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa ja huoltovarmuuden sektori- ja poolityössä.

Lausunnot lukuun 5.1.5 Sektorikohtaisen varautumisen lähtökohtia

Utlåtande om kapitel 5.1.5 Utgångspunkter för den sektorsvisa beredskapen

SAK:n mukaan kotimainen tuotanto, mahdollisimman hyvä omavaraisuus ja toimivat markkinat ovat ensiarvoisen tärkeitä huoltovarmuuden näkökulmasta.

SAK kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta luonnoksessa nostetaan esiin henkilöstön saatavuus, mutta ei sitä, mitä saatavuus edellyttäisi. Huoltovarmuudelle tärkeiden alojen veto- ja pitovoimasta huolehtiminen on koko yhteiskunnan asia. Osaavan työvoiman saatavuuteen viitataan myös kohdassa 7.3.

Lausunnot lukuun 6. Sotilaallinen huoltovarmuus

Utlåtande om kapitel 6 Militär försörjningsberedskap

Ei lausuttavaa.

Lausunnot lukuun 7. Huoltovarmuuden kehittämislinjauksia

7.1 Huoltovarmuuden taloudelliset resurssit

Utlåtande om kapitel 7 Riktlinjer för utveckling av försörjningsberedskapen

7.1. Ekonomiska resurser för försörjningsberedskapen

SAK haluaa muistuttaa jo aiemmin lausunnossaan mainitsemista toimivista työmarkkinoista ja luottamuksen, yhdessä tekemisen ilmapiiristä, joka edistää huoltovarmuutta osaltaan.

SAK näkee hyvänä, että huoltovarmuusrahaston toimintaan, sen rahoitukseen ja rakenteeseen kiinnitetään huomiota luonnoksessa. Myös riittävä avoimuus rahaston rahoituksen kriteereihin on kannatettavaa, samoin poliittisen ohjauksen avoimuus.

7.2. Huoltovarmuuslainsäädännön ajantasaistaminen

7.2. Uppdatering av försörjningsberedskapslagstiftningen

SAK viittaa lausuntonsa kohtaan 3. ja muistuttaa, että työmarkkinajärjestöt kykenevät luottamuksen ilmapiirin vallitessa sopimaan joustoista ja toimista nopeastikin mahdollisissa kriiseissä. Tämä onnistuu vain toimivia työmarkkinoita ylläpitämällä.

7.3. Sektorikohtainen varautumisen ja yhteistyön kehittäminen sekä osaamisen varmistaminen

7.3. Utvecklande av den sektorsvisa beredskapen och det sektorsvisa samarbetet samt säkerställande av kompetensen

SAK viittaa lausuntonsa kohtaan 5.1.5. ja muistuttaa reilujen työehtojen toteutumisen olevan avainasemassa myös huoltovarmuudelle tärkeiden alojen veto- ja pitovoiman huolehtimisessa.

7.4. Verkostomallin kehittäminen sekä jatkuvan yhteiskunnallisen vuoropuhelun tarve

7.4. Utveckling av nätverksmodellen och behovet av en kontinuerlig samhällsdialog

SAK ja sen jäsenliitot osallistuvat mielellään ja aktiivisesti huoltovarmuudesta käytävään keskusteluun sekä valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen tason yhteistyöhön myös tulevaisuudessa.

Lausunnot liitteeseen 1

Utlåtande om bilaga 1

Ei lausuttavaa.

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Övriga allmänna kommentarer om redogörelsen

SAK haluaa nostaa huolensa liiallisesta markkinaehtoisesta kehityssuunnasta Suomen huoltovarmuuden varmistamisesta. SAK korostaa eri yritysten merkitystä huoltovarmuuden varmistamisessa, mutta muistuttaa, että myös Suomen valtiolla tulee olla vahva oma rooli huoltovarmuuden kannalta välttämättömien palveluiden ja hyödykkeiden hankkimisessa. Liiallinen tukeutuminen markkinaehtoiseen kehitykseen saattaa aiheuttaa suuria ongelmia mahdollisten äkillisten kriisien aikana, kuten COVID-19 -pandemian alun maskeihin liittyvä epäselvyys osoitti.

Erilaisiin kriiseihin varautumisessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota valtion otteesta huoltovarmuuteen.

Lisäksi SAK haluaa nostaa esiin tarpeen kierrätysmallille, jotta huoltovarmuudenkin kannalta tärkeät tavarat, elintarvikkeet ja raaka-aineet saadaan hallitusti kiertoon sen sijaan, että ne vanhenevat varastoihin.

Jaakkola Heini
SAK ry - Järjestöosasto